



เค้าโครงรายวิชา (Course Syllabus) ประจำปีภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568
รหัสวิชา/ชื่อวิชา สด.239 มุมมองและสถานการณ์ผู้สูงอายุในสังคม 3 (2-1-6)
SW239 Perspective and Situation on Aging in Society
หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์บัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ศูนย์รังสิต/ศูนย์ลำปาง)

1. อาจารย์ผู้สอน/ผู้รับผิดชอบรายวิชา พร้อมข้อมูลการติดต่อ

Sec./gr.	อาจารย์ผู้บรรยาย	e-mail
7000001	ผศ.ปุณิกา อภิรักษ์ไกรศรี	jar_mamit@hotmail.com

วันสอบ

สอบปลายภาค.....

3. จุดมุ่งหมายของรายวิชา Purposes of the course เพื่อให้ให้นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในประเด็นต่อไปนี้

- 1) มุมมองที่หลากหลายในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในระดับประเทศและระดับสากล
- 2) สถานการณ์ปัจจุบันของผู้สูงอายุเกี่ยวกับนโยบายการเกษียณอายุ การจ้างงานและการมีส่วนร่วมทางสังคม
- 3) ปัญหาและนโยบายที่มุ่งเน้น การทำความเข้าใจเรื่องสุขภาพ พลั ง ความหมายของชีวิตการให้คุณค่าและวาทคติในสังคมผู้สูงอายุ
- 4) รูปแบบการดูแลและการจัดบริการในสังคมผู้สูงอายุ
- 5) บทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ การประยุกต์ใช้ความรู้และเครื่องมือในงานสังคมสงเคราะห์สำหรับการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ (มีการศึกษาดูงาน)

4. แนวสังเขปการบรรยาย Course Description

ภาษาไทย

มุมมองที่หลากหลายในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในระดับประเทศและระดับสากล การอภิปรายแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับปัญหาและนโยบายที่มุ่งเน้น การทำความเข้าใจเรื่องสุขภาพ พลั ง ความหมายของชีวิตการให้คุณค่าและวาทคติในสังคมผู้สูงอายุผ่านบทสนทนา สถานการณ์ปัจจุบันของผู้สูงอายุเกี่ยวกับนโยบายการเกษียณอายุ การจ้างงานและการมีส่วนร่วมทางสังคม รูปแบบการดูแลและการจัดบริการในสังคมผู้สูงอายุ บทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ การประยุกต์ใช้ความรู้และเครื่องมือในงานสังคมสงเคราะห์สำหรับการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ (มีการศึกษาดูงาน)

ภาษาอังกฤษ

Different perspectives related to aging at national and international levels, discussion on philosophical and policy with focus on health, power, meaning of life, value and ageism in aging society by the dialogue; current situations of older persons in retirement policy, older worker and social participation; type of the care and services for the older person in our society. Roles of social worker and applications knowledge, tools in social work practice for the older person. (Field study is required)

5. ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังระดับรายวิชา

1. คุณธรรม จริยธรรม					2. ความรู้				3. ทักษะทาง ปัญญา			4. ความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล และความ รับผิดชอบ			5. การวิเคราะห์ การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ					6. ทักษะการ ปฏิบัติทาง วิชาชีพ			
1	2	3	4	5	1	2	3	5	1	2	3	1	2	3	1	2	3	4	5	1	2	3	4
/	/	/	/	/	/			/	/		/	/	/		/		/		/	/			/

คุณธรรม จริยธรรม

1. ยอมรับและเคารพในความแตกต่าง หลากหลายและเคารพในคุณค่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชน
2. มีสำนึกรับผิดชอบในการสร้างสังคมที่เป็นธรรม ไม่กีดกันและเลือกปฏิบัติ
3. ตระหนักและเห็นความสำคัญในการปฏิบัติงานเพื่อสร้างหลักประกันให้ทุกคนมีโอกาเข้าถึงทรัพยากร บริการและโอกาสที่จำเป็น
4. คำนึงถึงผลประโยชน์และความปลอดภัยของกลุ่มเป้าหมายทางการวิจัยและ (ผู้ให้ข้อมูล) ผู้ใช้บริการทั้งบุคคล กลุ่ม ชุมชน สังคม เป็นหลักในการตัดสินใจทุกกระบวนการ
5. ยึดมั่นในจริยธรรมทางวิชาชีพ จริยธรรมทางการวิจัย มีวินัย ตรงต่อเวลา และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

ความรู้

1. มีความรู้ความเข้าใจในหลักการ แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับมนุษย์และสังคม และสามารถเชื่อมโยงพลวัตของระบบสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมืองการปกครองที่มีผลต่อมนุษย์ในสภาวะแวดล้อมทางสังคม
2. มีความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานในปรัชญา แนวคิด ทฤษฎี หลักการด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ ตลอดจนจรรยาบรรณทางวิชาชีพ
3. มีความรู้ ความเข้าใจด้านวิธีวิทยาพื้นฐานในการศึกษาค้นคว้าวิจัยหรือการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ระดับบุคคล ครอบครัว กลุ่ม องค์กร ชุมชน ท้องถิ่น และสังคม
4. มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานทางวิชาชีพกับบุคคล ครอบครัว กลุ่มองค์กร ชุมชน ท้องถิ่น สังคม และวิชาชีพอื่น ๆ อย่างเหมาะสม
5. มีความรู้ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรทางสังคมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการทำงานและบริการที่เหมาะสม

ทักษะทางปัญญา

1. สามารถคิด วิเคราะห์อย่างเป็นระบบโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและความต้องการของผู้ใช้บริการที่มีความแตกต่าง หลากหลาย ที่เชื่อมโยงกับสภาวะแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลง
2. สามารถบูรณาการองค์ความรู้ทางทฤษฎีหรือจากการวิจัย ทศนคติ และทักษะทางวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ที่เชื่อมโยงการปฏิบัติงานกับกลุ่มเป้าหมายและภาคีร่วมต่าง ๆ
3. สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ และเครื่องมือทางวิชาชีพในการปฏิบัติงาน

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

1. มีทักษะในการสร้างและพัฒนาสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น มีภาวะผู้นำและผู้ตามในแต่ละสถานการณ์อย่างเหมาะสม
2. มีความรับผิดชอบต่อบุคคลและงานที่ได้รับมอบหมาย

การวิเคราะห์ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

1. สามารถเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพข้อมูลและสารสนเทศเพื่อใช้ในการวางแผนการปฏิบัติงาน
2. สามารถเลือกใช้กระบวนการวิจัยและเทคโนโลยีในฐานะเครื่องมือการปฏิบัติงานเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพบริการสำหรับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม
3. สามารถนำเสนอและสื่อสารผลการศึกษาค้นคว้าหรือการปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงคุณภาพบริการ
4. สามารถประยุกต์ใช้และพัฒนาเครือข่ายการสื่อสารทางสังคมเพื่อการพิทักษ์สิทธิและเสริมพลังให้กับกลุ่มเป้าหมาย
5. มีทักษะพื้นฐานในการรวบรวมข้อมูล/วิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพบริการ

ทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ

1. มีทักษะการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ โดยยึดมั่นในจรรยาบรรณทางวิชาชีพ
2. มีทักษะพื้นฐานในการสร้างและพัฒนาสัมพันธภาพทางวิชาชีพ
3. มีทักษะพื้นฐานในกระบวนการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ กับกลุ่มเป้าหมายและบริบทแวดล้อมได้อย่างรอบด้าน
4. มีทักษะการปฏิบัติงานอย่างบูรณาการ และสามารถทำงานร่วมกับสหวิชาชีพ

6. กฎกติกากฎเกณฑ์การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้

กฎกติกากฎเกณฑ์การเรียนการสอนในชั้นเรียน

ตรงต่อเวลา และมีส่วนร่วมในการอภิปราย แลกเปลี่ยน และแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน

การวัดผล

วิธีการวัดผล	สัดส่วนคะแนน
การบ้านหรือ Quiz (ครั้งละ 5 คะแนน) งานครั้งที่ 1 สรุปงาน “เวทีเสวนา 1 ทศวรรษเรือนจำกลางลำปางต้นแบบกับการพัฒนาคุณภาพผู้ต้องขังสูงอายุ” 5 คะแนน งานครั้งที่ 2 สรุปงานว่าด้วยเรื่อง “นโยบายที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ” 5 คะแนน งานครั้งที่ 3 รายงาน 10 คะแนน	20 คะแนน
ค้นคว้าในประเด็นที่มอบหมาย และการพัฒนาบทความวิชาการ (1) นโยบายการส่งเสริมด้านนวัตกรรมสังคมสำหรับผู้สูงอายุ (โฟกัส) (2) นโยบายการส่งเสริมสุขภาพและการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว (อิงฟ้า) (3) นโยบายการเกษียณอายุและการจ้างงานผู้สูงอายุ (ไอร) (4) นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนชีวิต (แบม) (5) แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ และ พรบ.ผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 (ฉบับแก้ไข พ.ศ.2553) (ธิดา) (6) นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการออม (สไปร์ท) (7) สถานบริการของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ : ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ 12 แห่ง (กัฟ)	20 คะแนน
นำเสนอบทความใน เวทีเสวนาว่าด้วยเรื่อง “ทิศทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุภายใต้สังคมสูงวัย”	20 คะแนน
สอบปลายภาค	40 คะแนน
รวม	100 คะแนน

7. หัวข้อการเรียนการสอน/แผนการสอน

สัปดาห์ที่ / วัน/เดือน/ปี	หัวข้อ/รายละเอียด Items/content	กิจกรรมการเรียนการสอน/สื่อที่ใช้	ผลลัพธ์	ผู้สอน/วิทยากร
1 (31 ส.ค.68)	อธิบายและชี้แจงวิธีการเรียนการสอน การวัดผล หนังสืออ่านประกอบการเรียนการสอน กำหนดข้อตกลงร่วมกัน การทดสอบความรู้ความเข้าใจเบื้องต้น - วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ และผู้รับสวัสดิการสังคมตามข้อกำหนดของคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ (กสค.) - สถานการณ์ ปัญหา ทิศทาง และมุมมองที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในระดับสากล	- บรรยาย / Power point - การแลกเปลี่ยนเรียนรู้	มีความรู้ความเข้าใจ	อาจารย์ประจำวิชา
2 (ในงาน 2 ชั้น = 10 คะแนน)	- สถานการณ์ ปัญหา ทิศทาง และมุมมองที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในระดับประเทศ - แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ - พัฒนาการและนโยบายรัฐต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	- บรรยาย / Power point - การแลกเปลี่ยนเรียนรู้	มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถวิเคราะห์	อาจารย์ประจำวิชา (วิทยากร และ เวทีเสวนา)
3	- การทำความเข้าใจเรื่องสุขภาพ พลัง ความหมายของชีวิตการให้คุณค่าและวาดคตินในสังคมผู้สูงอายุ	- บรรยาย / Power point - การแลกเปลี่ยนเรียนรู้	มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถวิเคราะห์	อาจารย์ประจำวิชา
4 (11 ก.ย.68)	- นโยบายการส่งเสริมสุขภาพและการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว - นโยบายการเกษียณอายุและการจ้างงานผู้สูงอายุ - นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการออมและการวางแผนชีวิต - นโยบายการส่งเสริมด้านนวัตกรรมการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	- บรรยาย / Power point - การแลกเปลี่ยนเรียนรู้	มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถวิเคราะห์	อาจารย์ประจำวิชา (รายงานความคืบหน้าเกี่ยวกับประเด็นที่สืบค้นมาได้)
สัปดาห์การสอบกลางภาค				
5	กรณีศึกษาการจัดบริการในสังคมสำหรับผู้สูงอายุในต่างประเทศ (กลุ่มยุโรป อเมริกา และกลุ่มประเทศเอเชีย) - การออมในวัยสูงอายุ - การสร้างความหมายชีวิตใหม่ในวัยสูงอายุ - พลังของผู้สูงอายุ - ภูมิปัญญาเปลี่ยนชีวิตในภาวะสูงวัย ฯลฯ	- บรรยาย / Power point - การแลกเปลี่ยนเรียนรู้	มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถวิเคราะห์	วิทยากร และ อาจารย์ประจำวิชา
6 (1-2 ต.ค.68)	- การจัดบริการในสังคมสำหรับผู้สูงอายุใน	ศึกษาดูงาน	มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถวิเคราะห์	อาจารย์ประจำวิชา

สัปดาห์ที่ / วัน/เดือน/ปี	หัวข้อ/รายละเอียด Items/content	กิจกรรมการเรียนรู้ สอน/สื่อที่ใช้	ผลลัพธ์	ผู้สอน/วิทยากร
สรุปประเด็น การศึกษาดูงาน 10 คะแนน	องค์ กร ป ก ร อ ง ส ่วน ท ้อง ถิ่น - การจัดบริการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของ องค์กรพัฒนาเอกชน			
7 (1-2 ต.ค.68)	- การจัดบริการในสังคมสำหรับผู้สูงอายุใน สถานรองรับ	ศึกษาดูงาน	มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถวิเคราะห์	อาจารย์ประจำ วิชา
8	- นักศึกษานำเสนอบทความวิชาการ - สรุปและทบทวน	- นำเสนอบทความ วิชาการ - แลกเปลี่ยนเรียนรู้	มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถวิเคราะห์	อาจารย์ประจำ วิชา
สัปดาห์สอบปลายภาค				

8. การประเมินผลการเรียน

เกณฑ์การประเมินผลการเรียนจะพิจารณาโดยวิธีการวัดผลที่ได้ระบุไว้ข้างต้น
โดยมีเกณฑ์มาตรฐานการประเมินผลแต่ละช่วงคะแนน ดังนี้

85-100	75-84	65-74	55-64	45-54	35-44	25-34	0-24
A (4.00)	B+ (3.50)	B (3.00)	C+ (2.50)	C (2.00)	D+ (1.50)	D (1.00)	F (0.00)

หมายเหตุ : ช่วงคะแนนเป็นเพียงตัวอย่างเท่านั้น

9. การอุทธรณ์ของนักศึกษา

กรณีที่นักศึกษามีความสงสัยเกี่ยวกับผลการประเมินในรายวิชาใดสามารถยื่นคำร้องขออุทธรณ์คำตอบ ตลอดจนดู
คะแนนและวิธีการประเมินของอาจารย์แต่ละรายวิชาได้ภายใน 7 วันหลังประกาศผลการเรียน โดยสามารถเขียนยื่นคำร้องได้ที่
งานการศึกษาและกิจการนักศึกษา ชั้น 2 คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์

10. เอกสารอ้างอิงประกอบการเรียนการสอน

10.1 ตำราและเอกสารหลัก Required textbooks and materials

หนังสือหลัก

- 1) ระพีพรรณ คำหอม (2557) “สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย ” พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- 2) ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2548) ผู้ดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: กรุงเทพฯ.
- 3) ศศิพัฒน์ ยอดเพชรและคณะ(2555) รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ลักษณะการดำเนินงานและกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 4) ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ (2009) รายงานงานวิจัยเรื่อง ตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ดีของครอบครัวและชุมชน
ชนบทไทย คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

หนังสืออ่านประกอบ

- 5) กองเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.(2556) คู่มือการปฏิบัติงาน
OSCC ศูนย์ช่วยเหลือสังคม.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

- 6) กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2556) คู่มือสังคมสงเคราะห์จิตเวชเด็ก วัยเรียน/วัยรุ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- 7) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2551) การศึกษาแนวทางการพัฒนากฎหมายด้านสวัสดิการสังคมในการคุ้มครองสิทธิประชาชนให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 8) คณะอนุกรรมการด้านสตรี ในคณะกรรมการการพัฒนาสังคมและกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา (2555) ผลการจัดสัมมนาเรื่อง “เดินหน้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ปี 2558 : การเตรียมความพร้อมและความร่วมมือของผู้หญิงอาเซียน”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://www.senate.go.th/w3c/senate/sec.php?url=view&sec_id=79&content_id=720
- 9) ถาวร สกุลพาณิชย์ และคณะ (2559) การศึกษาแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมของประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข
- 10) ระพีพรรณ คำหอมและคณะ (2559) การวิจัยชุดโครงการ “การสร้างระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม” สนับสนุนโครงการโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) หัวข้อโครงการ
- 11) ระพีพรรณ คำหอม วรลักษณ์ เจริญศรี และเล็ก สมบัติ. (2562). ชุดโครงการพัฒนานวัตกรรมทางสังคมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของผู้สูงอายุประเทศไทยระยะที่ 3. สนับสนุนทุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- 12) ฤชงค์ เสนานุช (2563) รายงานการวิจัยเรื่อง ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนโดยสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
- 13) ทรงศักดิ์ รักฟุ้ง, ฤชงค์ เสนานุช (๒๕๖๒) นวัตกรรมทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ: ความสำคัญต่อสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทย วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม Vol 7, No 2 (2019) น.205-215
- 14) ฤชงค์ เสนานุช และธนาชัย สุนทรอนันตชัย (2560). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานนอกระบบ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- 15) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๖๒). รายงานสถานการณ์ความยากจน และความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ในระดับภาคของประเทศไทย ปี ๒๕๖๑. สืบค้นเมื่อ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑. จาก : <http://social.nesdb.go.th/>
เอกสารแนบ
- 16) Puchong Senanuch (2018) Social Work and Social Welfare Education and Practices in the Thai Context: Current Status and Future Challenges, ASEAN Social Work Journal, Vol.6 No.1 (Sept, 2018)
- 17) Puchong. Senanuch (2017). “ Social Work and Social Welfare for ASEAN Economic Community Integration”, in Tan Ngoh Tiong (Ed). Transforming Society Strategies for Social Development from Singapore, Asia and Around the World (pp.110-127), Oxford: Routledge.